

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize
Odjel za makroekonomske analize

Razvojni prioritet – maksimalno iskoristiti sredstva fondova EU

Uvodno

Dosadašnji rezultati

Zaključno

Veljača 2017.

Uvodno

U uzastopnih šest godina realnog pada BDP-a (2009.-2015.) Hrvatska je izgubila 11% njegove realne vrijednosti, prema čemu je bila sedma država na svijetu s najdubljom recesijom. S (pre) skromnim rastom koji se ostvaruje od 2015. godine, kompenzacija „izgubljenog“ BDP-a vrlo je spora - u 2016. godini Hrvatska je ostvarila BDP gotovo devet posto niži od onoga otprije osam godina te će ovakvim niskim stopama rasta trebati još barem četiri godine samo da se dostigne razina iz 2008. godine. To znači da će Hrvatska „potrošiti“ 12 godina samo da bi se vratila „na nulu“. Problem postaje daleko ozbiljniji kada se Hrvatska stavi u usporedbu sa zemljama sličnih gospodarskih značajki iz kruga srednje i istočne Europe, članicama Europske unije (EU10¹). Sve su zemlje iz ove skupine, recesiju (pad BDP-a) „odradile“ znatno brže, u roku najdulje tri godine, te će u 2016. godini samo Slovenija (prema posljednjim prognozama Europske komisije) imati zaostajanje za 2008. godinom (za oko 2,5%).

Ovakva dinamika hrvatskog BDP-a i BDP-a zemalja EU10 rezultira zaostajanjem gospodarske razvijenosti Hrvatske koja se 2015. godine nalazila 17% ispod prosječne razvijenosti EU10 te 42% ispod prosjeka EU28.

Prema procjenama Europske komisije, u slučaju korištenja punog potencijala fondova EU, u državama srednje i istočne Europe rast BDP-a mogao bi se uvećati i do tri postotna boda godišnje. Polazeći od takve premise, a u kontekstu stanja i razvoja pozicije hrvatskoga gospodarstva u EU, osobito u usporedbi sa zemljama EU10, intenzivnije korištenje sredstva fondova EU Hrvatskoj nameće se kao razvojni prioritet.

Dosadašnji rezultati

Prema podacima Ministarstva financija, u 2014. godini Hrvatska je povukla iz proračuna EU 584 milijuna eura, u 2015. godini 556 milijuna eura, a u 2016. godini (prema procjenama HGK) oko 850 milijuna eura. Potrebno je naglasiti da se navedeno dominantno odnosi na sredstva fondova EU koja su predviđena za proračunsko razdoblje EU 2007.-2013. godine te da je prošla godina bila posljednja u kojoj su se mogli dostaviti zahtjevi za isplatom sredstava iz toga proračunskog razdoblja. Kako bi što manje sredstava ostalo neiskorišteno u proračunu EU, bitno je da je ostvareno značajno povećanje stope iskorištenosti. Tako je stopa iskorištenosti iz proračunskog razdoblja 2007.-2013. u 2013. godini iznosila manje od petine, a do 2016. godine (prema posljednjim dostupnim podacima iz Europske komisije) znatno je porasla, na 80,7%.

STOPA ISKORIŠTENOSTI FONDOVA EU IZ PRORAČUNSKOG RAZDOBLJA 2007.-2013.

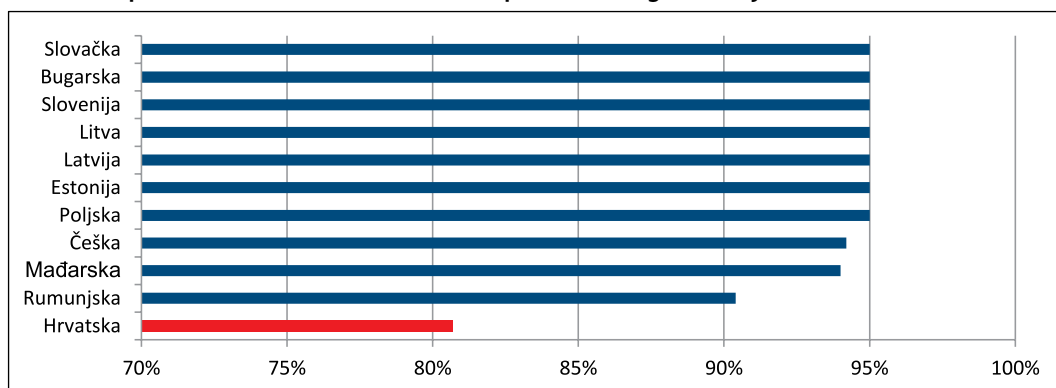
2013.		2014.		2015.		2016.
18,3%		45,1%		58,6%		80,7%

Izvor: EK, obrada HGK

¹ EU10: Bugarska, Rumunjska, Poljska, Češka, Slovačka, Litva, Latvija, Mađarska, Estonija i Slovenija

Unatoč takvom napretku, sve države EU krajem prošle godine imale su veću stopu iskorištenosti od Hrvatske. To znači da je Hrvatska ujedno bila lošija i od svih zemalja EU10, s kojima je relevantno uspoređivati Hrvatsku pri stupnjevanju apsorpcije fondova, budući da su to manje razvijene članice EU kojima je zajedničko to da koriste sve fondove kohezijske (regionalne) politike (uključujući Kohezijski fond). Hrvatska ne samo da je imala najmanju iskorištenost, nego je i bila daleko od prosjeka, i na razini EU10 (94,4%), i EU28 (94,1%). Grčka je jedina dosegla 100%, a samo Malta i Hrvatska su ostale ispod 90% iskorištenosti.

Postotak isplaćenih sredstava fondova EU iz proračunskog razdoblja 2007.-2013.

Izvor: Europska komisija

Razlozi dosadašnjega slabijega korištenja sredstava iz fondova EU uglavnom su posljedica neuravnoteženosti velikog broja projektnih prijedloga, ali i nedostatka osoblja u nadležnim tijelima te učestale izmjene natječajne dokumentacije. Prošlogodišnje je intenziviranje iskorištenosti

Alokacija sredstava u proračunskoj perspektivi 2014.-2020.

Država	Rang u EU	Ukupno, mlrd EUR	Rang u EU	Sredstva iz EU proračuna, mlrd EUR	Rang u EU	Sredstva iz EU proračuna p/c, EUR	Nacionalno sufinanciranje, mlrd EUR
Poljska	1	104,90	1	86,10	9	2.262	18,80
Rumunjska	6	36,45	4	30,84	13	1.546	5,61
Češka	8	32,29	9	23,98	8	2.302	8,31
Mađarska	9	29,65	8	25,01	5	2.532	4,63
Slovačka	12	20,08	12	15,34	3	2.830	4,73
Hrvatska	13	12,68	13	10,74	6	2.529	1,94
Bugarska	14	11,73	14	9,88	14	1.363	1,86
Litva	16	9,95	15	8,39	2	2.849	1,56
Latvija	19	6,91	16	5,63	4	2.815	1,27
Estonija	22	6,00	18	4,46	1	3.389	1,54
Slovenija	23	4,90	19	3,87	11	1.880	1,02

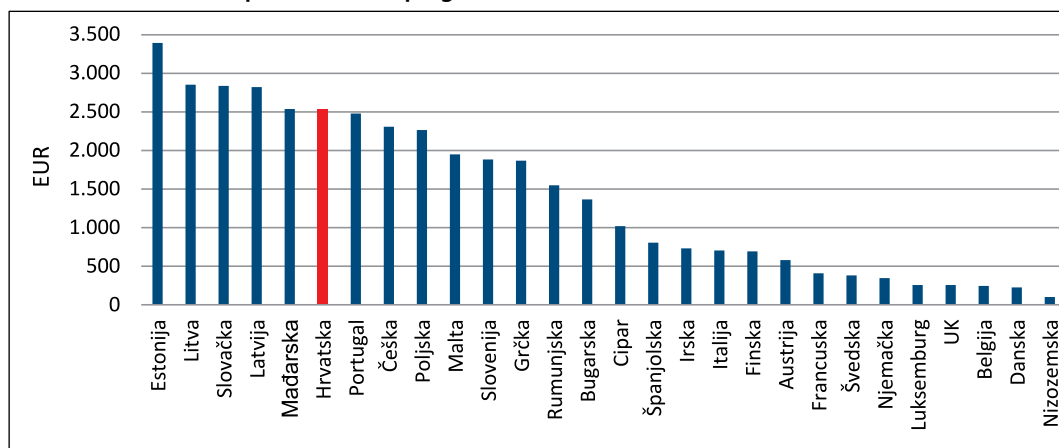
Izvor: EK, obrada HGK

EU sredstava ponajprije posljedica rasta broja objavljenih natječaja, jačanja administrativnih kapaciteta u sustavu upravljanja i kontrole fondovima EU te informiranja potencijalnih korisnika.

Napore za postizanje učinkovitijega korištenja nužno treba intenzivirati u aktualnom proračunskom razdoblju EU 2014.-2020., kada je Hrvatskoj na raspolaganju mnogo više sredstava: 12,68 milijardi eura (sredstva fondova EU plus nacionalno sufinanciranje), što je trinaesta najveća alokacija među svim članicama EU.

Kada se alocirana sredstva iz fondova EU relativiziraju i izraze po glavi stanovnika, iznos za Hrvatsku od 2,5 tisuća eura, šesti je najveći od svih članica Unije.

Alocirana sredstva iz proračuna EU po glavi stanovnika

Izvor: EK, obrada HGK

Odobrena i isplaćena sredstava iz proračunske perspektive 2014.-2020.

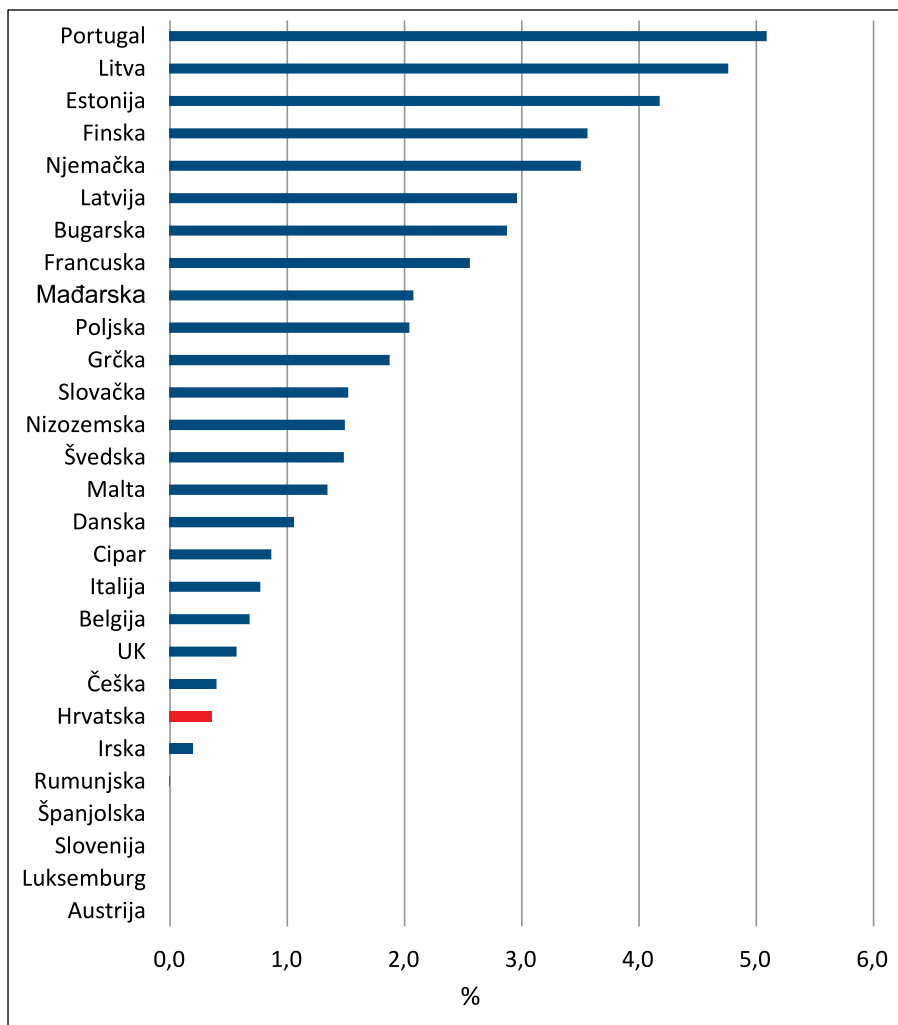
ODOBRENO (DECIDED)				ISPLAĆENO (SPENT)			
Država	Odobreno, mil. EUR	Rang u EU	Odobreno/ alocirano, u %	Država	Isplaćeno, mil. EUR	Rang u EU	Isplaćeno/ alocirano, u %
Mađarska	11.578,16	3	39,1%	Litva	474,80	2	4,8%
Estonija	2.187,62	5	36,4%	Estonija	251,40	3	4,2%
Bugarska	2.846,57	12	24,3%	Latvija	205,30	6	3,0%
Latvija	1.654,01	13	23,9%	Bugarska	338,39	7	2,9%
Litva	2.248,43	14	22,6%	Mađarska	618,22	9	2,1%
Slovenija	1.073,05	15	21,9%	Poljska	2.151,41	10	2,1%
Slovačka	3.436,66	20	17,1%	Slovačka	307,03	12	1,5%
Poljska	14.314,17	22	13,6%	Češka	130,76	21	0,4%
Češka	3.092,36	24	9,6%	Hrvatska	45,40	22	0,4%
Hrvatska	1.148,88	25	9,1%	Rumunjska	1,78	24	0,0%
Rumunjska	2.617,06	26	7,2%	Slovenija	0,00	25	0,0%

Izvor: EK, obrada HGK, zadnje izmjene 20.12.2016.

Prema podacima Europske komisije, u protekle tri godine ovoga proračunskog razdoblja, točnije do studenoga prošle godine, Hrvatska je iskoristila, odnosno isplaćeno joj je za projekte, tek 0,4%, što Hrvatsku svrstava na 22. mjesto među članicama EU28 kada se gleda uspješnost povlačenja sredstava. U usporedbi s članicama EU10, samo su Slovenija i Rumunjska bile neuspješnije od Hrvatske.

Kada se promatraju dodijeljena (a još neisplaćena) sredstva za projekte u odnosu na ukupan iznos na raspolaganju, Hrvatska je na 25. mjestu s tek 9,1%, vrlo daleko od prosjeka EU28 (19,4%) i prosjeka EU10 (21,6%). Među državama EU10, lošija je samo Rumunjska sa 7,2%. S obzirom na to da je pokazatelj dodijeljenih, još neisplaćenih sredstava naznaka budućih kretanja stvarnih isplata, njegov nizak iznos za Hrvatsku sugerira da će relativna pozicija Hrvatske još neko vrijeme biti među lošijima u cijeloj EU i EU10.

Isplaćeno / alocirano, u %

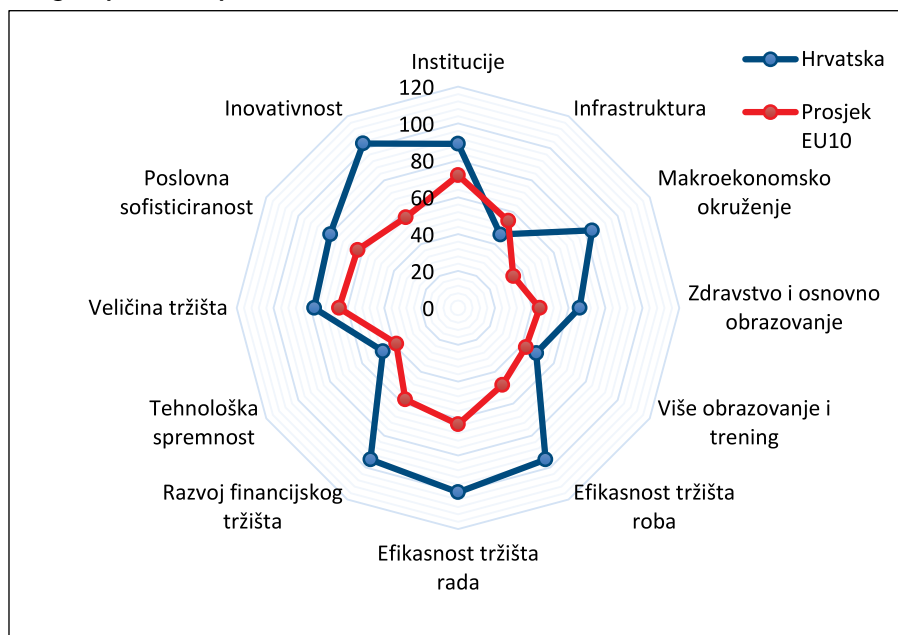

Izvor: EK, obrada HGK

Zaključno

Zaostajanje razvijenosti Hrvatske za prosjekom EU28, a osobito za prosjekom tranzicijskih i posttranzicijskih članica EU, nameće potrebu ostvarivanja dinamičnijih stopa gospodarskog rasta u srednjoročnom razdoblju. U tom smislu treba nužno iskoristiti svaki dodatni impuls koji može potencirati tu dinamiku. Jedan od njih, a koji nam je na raspolaganju, financiranje je sredstvima iz EU fondova, što, prema procjenama EK, može podići stopu gospodarskog rasta do tri postotna boda te, što je znatno važnije, podići konkurentnost hrvatskoga gospodarstva. Naime, sredstvima iz fondova mogle bi se unaprijediti mnoge slabe točke hrvatskoga gospodarstva poput strukturnih problema tržišta rada zbog kojih Hrvatska ima jednu od najnižih stopa zaposlenosti i participacije na tržištu rada ili potenciranja inovativnosti prema kojoj je Hrvatska daleko najlošija od svih zemalja EU10. Indeksi globalne konkurentnosti Svjetskoga gospodarskog foruma ili Indeks lakoće poslovanja Svjetske banke, zapravo najzornije prikazuju odmak (zaostajanje) od razine prosjeka zemalja EU10 odnosno dobro prikazuju relativnu razinu strukturnih slabosti hrvatskoga gospodarstva.

Rangovi prema stupovima konkurentnosti (2016/2017)

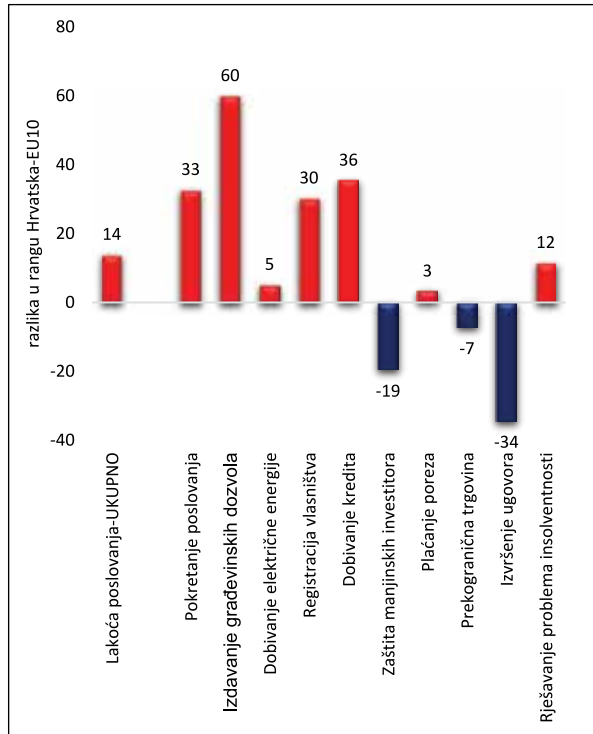

Izvor: Svjetski gospodarski forum, obrada HGK

Kako bismo poboljšali učinkovitost korištenja sredstava iz fondova EU i kako ne bismo ostali u donjem dijelu EU28 i EU10 ljestvice, potrebno je ubrzati pripremu i objavu natječaja, ali i sustav upravljanja i kontrole fondovima EU učiniti učinkovitijima (ako ne i jednostavnijima). Primjerice, u Hrvatskoj su u sustav upravljanja i kontrole fondova regionalne politike EU uključena dva ministarstva kao upravljačka tijela te dodatno i dvije razine posredničkih tijela s ukupno dvadesetak institucija (ministarstva, agencije, zavodi, uredi...). Za usporedbu, iznosom dodijeljenih sredstava iz fondova EU,

Hrvatskoj je među najbližima Slovačka. U njoj većina operativnih programa (strateških dokumenata) za korištenje fondova EU, uz upravljačka tijela uopće nema definirane dodatne razine posredničkih tijela, a Slovačka pritom ima mnogo veću stopu iskorištenosti fondova EU od Hrvatske.

Udaljenost hrvatskoga ranga od prosjeka EU10 prema izvješću DB 2017, hrvatski rang minus rang EU10

Izvor: Svjetska banka, obrada HGK

Napomena: negativna razlika znači bolji rang Hrvatske u odnosu na rang EU10

POPIS KRATICA

- EK** Europska komisija
- BDP** Bruto domaći proizvod
- EU28** Europska unija, 28 članica
- EU10** Europska unija, 10 članica iz srednje i istočne Europe, tranzicijske i posttranzicijske zemlje: Bugarska, Rumunjska, Poljska, Češka, Slovačka, Litva, Latvija, Mađarska, Estonija i Slovenija
- HGK** Hrvatska gospodarska komora

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.

Izdavač: Hrvatska gospodarska komora

Pripremio: Sektor za financijske institucije, poslovne informacije i ekonomske analize

Odjel za makroekonomske analize

Tel.: 01/ 48 28 373

Fax: 01/ 45 61 535

E-mail: makroekonomija@hgk.hr

www.hgk.hr

Priprema i tisak: Intergrafika TTŽ, Zagreb

Naklada: 600 primjeraka

Zagreb, veljača 2017.